

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 12/2011-68

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2011 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Mgr. J. H., Á., zastúpenej advokátom Mgr. H. S., B., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Á. konaných 27. novembra 2010 podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, za účasti V. K., Á., zastúpeného advokátom JUDr. L. V., K., a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. J. H. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 faxom a 9. decembra 2010 poštou doručená sťažnosť Mgr. J. H., Á. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. H. S., B., ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s § 59 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) namietala neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Á. (ďalej len „obec“) konaných 27. novembra 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka kandidovala v napádaných voľbách za starostu obce za koalíciu politických strán SMER-SD, ĽS-HZDS a získala 64 platných hlasov, pričom jej úspešný protikandidát V. K., Á. (ďalej aj „odporca“), ako kandidát za politickú stranu MOST-HÍD získal 70 platných hlasov (rozdiel 6 platných hlasov) a posledný z kandidátov na post starostu obce J. S. získal 5 platných hlasov. Do zoznamu voličov bolo zapísaných 178 oprávnených voličov, pričom obálky a hlasovacie lístky boli pre voľbu starostu obce vydané pre 144 voličov a z nich bolo pre voľbu starostu obce odovzdaných 139 platných hlasovacích lístkov. Podľa zápisnice miestnej volebnej komisie (ďalej len „MVK“) bol za starostu obce zvolený odporca s počtom 70 platných hlasov.

Sťažovateľka sťažnosťou podanou ústavnému súdu napáda neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce, a to v prvom rade z dôvodu ňou namietaného porušenia § 30 ods. 2 a 11 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“), pretože podľa jej tvrdenia v čase volebného moratória, konkrétne v dňoch 25. novembra 2010 a 26. novembra 2010, bol do schránok obyvateľov obce doručovaný leták, ktorý mal v očiach voličov zdiskreditovať osobu a povesť sťažovateľky, a tiež bol doručovaný leták propagujúci kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva (P. H., J. K. a A. S.), ako aj odporcu ako kandidáta na starostu obce (V. K.), ktorí kandidovali ako nominanti politickej strany Most-Híd. Podľa sťažovateľky na spracovanie letáku tendenčne nasmerovaného proti jej osobe bol použitý materiál, ktorý sťažovateľka ako starostka obce 11. augusta 2009 poskytla na základe žiadosti podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov zaťovi odporcu Ing. Ľ. H., obyvateľovi mesta B., v ktorom mu oznámila výšku platu starostu obce.

Na preukázanie uvedeného sťažovateľka navrhla, aby v rámci dokazovania boli vypočítané ňou v sťažnosti označené osoby – P. H., J. K., A. S. a odporca, ďalej aby sa ústavný súd oboznámil s listinnými dôkazmi – žiadosť Ing. L. H. o zverejnenie výšky platu starostu obce a odpoveď na túto žiadosť, leták diskreditujúci osobu sťažovateľky, výzvy, prečo voliť nominantov politickej strany Most-Híd, čestné vyhlásenie svedka J. I. o tom, že sporné letáky boli roznášané do schránok obyvateľov v čase volebného moratória, a napokon, aby sa ústavný súd oboznámil aj so závermi Okresného riaditeľstva Policajného zboru v L. (ďalej len „vyšetrovateľ“) vo veci jej trestných oznámení z 2. decembra 2010 a zo 4. decembra 2010 pre podozrenie zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb, o ktorých vyšetrovateľ konal v konaniach vedených pod ČVS: 1120/MVK-LC-2010 a ČVS: 1130/MVK-LC-2010.

Podľa sťažovateľky počas volieb starostu obce bolo v dôsledku postupu členov MVK porušené aj ustanovenie § 32 volebného zákona, a to tým, že z ich strany nebolo umožnené, aby iný volič poskytol pomoc pri úprave hlasovacieho lístka tým voličom, ktorí z dôvodu negramotnosti alebo pre telesnú vadu nemohli, resp. nevedeli hlasovací lístok upraviť sami, a preto o túto pomoc požiadali.

Podľa tvrdenia sťažovateľky: *«Túto ich žiadosť členka miestnej volebnej komisie N. K. (nominovaná tou istou politickou stranou ako môj protikandidát na starostu obce (MOST-HÍD) hrubo ústne napadla, čím ich pred všetkými ponížila a urazila a následne im toto neumožnila.*

Voličov sa to dotklo aj keď mali objektívne dôvody prečo žiadali pomoc, nakoniec museli upraviť hlasovacie lístky sami.

Po sčítaní hlasov bolo 5 neplatných hlasovacích lístkov na starostu obce a tiež 5 neplatných lístkov na poslancov. Táto členka komisie vyvíjala opakovane nátlak na celú volebnú komisiu a preto predsedkyňa komisie sa telefonicky spojila s Obvodnou volebnou komisiou v Lučenci a so zapisovateľom Obvodnej volebnej komisie v L. Mgr. Š., kde jej potvrdili, že ak obyvateľ požiada o pomoc, tak má na to nárok. No bohužiaľ znechutení a zahanbení voliči už odvolili.

Členovia obvodnej volebnej komisie, následne prišli do obce a skonštatovali, že keď menovaní voliči už odvolili je to v poriadku. Neupozornili a nepoučili členov miestnej

volebnej komisie na skutočnosť, že ak nesúhlasia s praktikami vyššie uvedenej členky komisie, nemusia podpísať zápisnicu o výsledku volieb.»

Uvedené tvrdenia by mali byť podľa sťažovateľky preukázané čestnými vyhláseniami predsedníčky MVK M. K., členov MVK – J. I. a M. H., ako aj zapisovateľky MVK M. G.

Napokon sťažovateľka sťažnosťou pred ústavným súdom namieta aj to, že odporca počas moratória ovplyvňoval voličov rómskej národnosti, ako aj voličov zo slabších sociálnych skupín, ktorých sociálna situácia je veľmi zlá, a to tým, že za ich príslub voliť kandidátov nominovaných politickou stranou Most-Híd „... *kupoval hlasy finančnou hotovosťou, alebo poskytovaním iných tovarov, a to alkoholu, mäsa, mlieka a mliečnych výrobkov, palivovým drevom, kachľami na kúrenie. ... Na dokreslenie chcem poukázať, že v obci Á. je takmer 100 % nezamestnanosť, takže takto nezákonne zvolená predvolebná kampaň určite oslovila masy.*“

Ako dôkaz o tvrdených skutočnostiach sťažovateľka predložila čestné vyhlásenia obyvateľov obce – J. K., P. Š., A. C., J. S., Ľ. K. a J. I.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Vzhľadom na fakt, že o výsledku vo voľbách na funkciu starostu obce Á. rozhodlo 6 hlasov zastávam názor, že... vyššie uvedené porušenia Ústavy SR a to článku 30 odsek 4 v spojitosti s porušením článku 31 Ústavy SR ako aj porušením ustanovení § 30 odsek 2, 11 a § 32 zákona č. 346 / 1990 Zb. Zákonov Slovenskej národnej rady o voľbách do orgánov samosprávy obcí v platnom znení, mali taký rozsah a intenzitu na výsledok volieb, že medzi týmito porušeniami a výsledkom volieb existuje príčinná súvislosť, ktorá rozhodla o nezákonnom výsledku volieb starostu obce Á.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada:

„... aby ústavný sud vyhlásil voľby starostu obce Á. konané dňa 27. 11. 2010 za neplatné.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu z 12. januára 2011 č. k. PL. ÚS 12/2011-14 ústavný súd listom z 13. januára 2011 vyzval odporcu, aby sa vyjadril k sťažnosti. Vo vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu 24. januára 2011 faxom a 26. januára 2011 osobne doručené, odporca okrem iného uviedol:

«... Skutočnosť, že si sťažovateľka našla dňa 26. 11. 2010 vo svojej schránke leták, ktorý subjektívne hodnotí ako akt volebnej kampane namierenej proti nej, nepreukazuje skutočnosť, že bolo porušené volebné moratórium z nasledovných dôvodov:

- Počas volebného moratória je zakázané viesť šíriť (vysielat' alebo zverejňovat') informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom. Z vyjadrenia sťažovateľky, ani z predložených dôkazov však nevyplýva, že by takéto informácie boli šírené počas volebného moratória. Z vyjadrenia sťažovateľky vyplýva jedine to, že ona sama sa s takými informáciami oboznámila až dňa 26. 11. 2010, nakoľko až v tento deň ich našla vo svojej poštovej schránke. Sťažovateľka nepreukázala, že by letáky boli šírené počas volebného moratória, teda po 25. 11. 2010, 7:00 hod.

- Sťažovateľka poukazuje na sofistikované zneužitie zákona o slobodnom prístupe k informáciám, a kladie odporcu do súvisu s vyhotovením letáku o plate sťažovateľky. Sťažovateľka nepreukázala tvrdenie, že spomínané vyhotovenie potvrdenia o plate starostky bolo jediné svojho druhu a tiež nepreukázala prepojenie medzi žiadateľom informácie a odporcom. Sťažovateľka tvrdí, že upravený leták ju mal zdiskreditovať na základe nepodložených lží. Uvedený leták však obsahuje informáciu o plate starostky, ktorú sama poskytla, a ako pravdivú vlastnoručne podpísala. Tvrdenia sťažovateľky ohľadom letáku o plate sťažovateľky preto odporca považuje za nepreukázané domnienky. ...

... poukazujeme na skutočnosť, že nie je pravdivá ani domnienka sťažovateľky o tom, že poslanci obecného zastupiteľstva P. H., J. K. a A. S. sa prihovárali voličom formou „Prečo by sme mali voliť V. K. za starostu obce“ nakoľko z ich letáku jednoznačne vyplýva, že sa občanom prihovárali politicky korektne, prostredníctvom formulácie predsavzatí, o naplnenie ktorých sa budú v prípade svojho zvolenia zasadzovať („Prečo by ste nám mali dať Váš hlas?“).

Na preukázanie vyššie uvedených tvrdení predkladáme čestné vyhlásenie J. K., P. H. a A. S. o tom, že ich konaním nedošlo k porušeniu volebného moratória, spolu s kópiou letáku z predvolebnej kampane. ...

Sťažovateľka uviedla, že členka volebnej komisie N. K. hrubo ústne napadla voličov, ktorí sú údajne čiastoční alebo úplní analfabeti alebo neboli schopní upraviť hlasovacie lístky sami, pre svoj zdravotný stav, a z tohto dôvodu požiadali iného voliča o pomoc, čím ich predovšetkým ponížila, urazila, znechutila a títo museli hlasovať sami.

Uvedené tvrdenie sťažovateľky je nepravdivé a zavádzajúce. Keď sa do volebnej miestnosti dostavili voliči, ktorým mala pri upravovaní hlasovacieho lístka pomôcť iná osoba, členka volebnej komisie N. K. sa voličov v súlade s právnou úpravou opýtala, či vedia čítať a písať, a či majú telesný problém, pre ktorý by nemohli upraviť hlasovací lístok samostatne. Po tom, ako bolo na základe odpovedí voličov na položené otázky zistené, že sú schopní voliť samostatne, nakoľko vedia čítať a písať a nemajú telesnú vadu, ktorá by im znemožňovala hlasovací lístok upraviť, bolo zrejmé, že nie je naplnená hypotéza normy obsiahnutej v § 32 zák. č. 346/1990 Zb., a preto nebol ani dôvod na to, aby títo voliči nehlasovali samostatne. Schopnosť a možnosť týchto voličov hlasovať samostatne, bez pomoci, bola napokon preukázaná tým, že hlasovali.

Zásadnou je tiež skutočnosť, že pri voľbách aktívne pôsobil zriadenec obvodného úradu A. G., ktorý voličom iniciatívne ponúkal svoju pomoc pri upravovaní hlasovacích lístkov napriek tomu, že ju nepotrebovali a ani o ňu nežiadali.

Ďalej v tejto súvislosti osobitne poukazujeme na skutočnosť, že ostatní členovia komisie voči takémuto postupu N. K. nevzniesli v aktuálnom čase žiadnu námietku, čo svedčí o tom, že jej postup schvaľovali, resp. s ním súhlasili, Táto skutočnosť tiež svedčí o neobjektívnosti a účelovosti neskoršie vyhotovených čestných vyhlásení priložených ako dôkaz na podporu tvrdení v podanej sťažnosti.

... Sťažovateľka v tejto súvislosti uviedla, že „po sčítaní hlasov bolo 5 neplatných hlasovacích lístkov na starostu obce a tiež 5 neplatných lístkov poslancov.“ Uvedenie tejto skutočnosti v súvislosti s nepravdivo opísaným postupom členky komisie N. K. pôsobí zavádzajúco, nakoľko vzbudzuje dojem, že lístky neboli označené platne v dôsledku postupu členky komisie. Pokiaľ však bol postup členky komisie legitímny a správny, je zrejmé, že medzi jej konaním a neplatne upravenými lístkami nie je žiadna príčinná súvislosť.

Pre úplnosť poukazujeme na skutočnosť, na ktorú poukazuje aj samotná sťažovateľka, že obvodná volebná komisia potvrdila, že je to v poriadku, ak dotknutí voliči už odvolili, a tiež na skutočnosť, že obvodná volebná komisia nie je povinná upozorniť resp. poučiť členov miestnej volebnej komisie na skutočnosť, že ak nesúhlasia s praktikami člena komisie, nemusia podpísať zápisnicu o výsledku volieb.

Ako dôkaz nami tvrdených skutočností predkladáme čestné vyhlásenie podpredsedníčky miestnej volebnej komisie B. Č., členky miestnej volebnej komisie N. K., a voličky L. A., ktorej bola ponúknutá pomoc pri vyplňaní hlasovacieho lístka zo strany zriadenca obecného úradu, A. G., a ktorá v dôsledku postupu členky volebnej komisie N. K. napokon upravila svoj hlasovací lístok samostatne.

... Odporca žiadne hlasy nekupoval a pre svoju predvolebnú kampaň ani nezneužíval sociálno-ekonomickú situáciu obyvateľov obce Á. Sťažovateľka účelovo zavádzajúco poukázala na odporcovu podnikateľskú činnosť, predmetom ktorej je aj predaj na priamu konzumáciu nealkoholických a priemyselne vyrábaných mliečnych nápojov, koktailov, piva, vína a destilátov v prevádzkarni Á. Tejto činnosti sa však odporca venuje na základe živnostenského oprávnenia od 10. 4. 2006, teda vyše 4 a pol roka pred voľbami. Odporca, aj ako kandidát na starostu obce Á., mal právo uplatňovať svoje základné hospodárske právo podnikat' zakotvené v čl. 35 Ústavy SR. Neexistuje právny predpis, ktorý by kandidátovi na starostu obce zakazoval vykonávať svoje doterajšie povolanie, podnikanie či inú zárobkovú činnosť. ...

Tvrdenia sťažovateľky sú vymyslené a dôkazy tiež. O tejto skutočnosti predkladáme ako ďalší dôkaz čestné vyhlásenie 7 obyvateľov obce Á., ktorí potvrdzujú, že po voľbách bol na nich vyvíjaný nátlak, aby sťažovateľke potvrdili, že V. K. ich podplácal. ...

V tejto súvislosti odporca poukazuje tiež na nedemokratické praktiky sťažovateľky, ktorá podľa tvrdení obyvateľov obce Á., aktivačných pracovníkov, vyvíjala na nich nátlak aj tesne pred voľbami, a to tým spôsobom, že im oznámila, že ak sa zúčastnia predvolebného zhromaždenia kandidáta V. K., tak ich vyškrtnie zo zoznamu, čím by zároveň prišli o príplatok, ktorý dostávajú ako aktivační pracovníci. Ako dôkaz predkladáme čestné vyhlásenie 8 aktivačných pracovníkov.»

Ústavný súd si v zmysle § 62 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) výzvou zo 16. decembra 2010 vyžiadal od obce volebnú dokumentáciu, konkrétne zápisnicu MVK a výzvou z 2. februára 2011 adresovanou vyšetrovateľovi si vyžiadal vyšetrovacie spisy ČVS: 1120/MVK-LC-2010 a ČVS: 1130/MVK-LC-2010.

Vyžiadaná volebná dokumentácia bola ústavnému súdu doručená 27. decembra 2010, uznesenie vyšetrovateľa z 12. januára 2011 vo veci ČVS: 1120/MVK-LC-2010 bolo ústavnému súdu doručené 7. februára 2011 a vyšetrovací spis ČVS: 1130/MVK-LC-2010 bol ústavnému súdu doručený 9. februára 2011.

V rámci dokazovania ústavný súd vykonal dôkaz aj oboznámením sa s vyšetrovacím spisom ČVS: 1130/MVK-LC-2010, z ktorého vyplýva, že uznesením zo 14. januára 2011 vyšetrovateľ odmietol trestné oznámenie sťažovateľky podané pre jej podozrenie zo spáchania prečinu ohovárania, k spáchaniu ktorého malo podľa nej dôjsť tým, že v čase pred komunálnymi voľbami neznámy páchatel' rozširoval po obci leták, v ktorom bol uvedený plat sťažovateľky, ktorý poberala ako starostka obce, a tiež mali byť v tomto letáku uvedené klamlivé informácie o sťažovateľke v súvislosti s ňou vykonávanou funkciou starostky. Vyšetrovateľ svoje rozhodnutie založil na konštatovaní, že v danom prípade nedošlo k vážnemu ohrozeniu vážnosti sťažovateľky u spoluobčanov, pretože aj po rozšírení predmetného letáku sťažovateľku prišlo voliť 64 voličov, nedošlo ani k zneváženiu sťažovateľky v zamestnaní, pretože funkcia starostky je funkciou volenou a sťažovateľka sa o ňu uchádzala v riadnych, zákonných a platných voľbách, a napokon uvedeným konaním neboli narušené ani rodinné vzťahy sťažovateľky. Sťažnosť sťažovateľky proti predmetnému uzneseniu vyšetrovateľa bola zamietnutá uznesením prokurátora Okresnej prokuratúry Lučenec (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 4 Pn 479/10-7 z 31. januára 2011.

V súvislosti s trestným konaním vedeným vyšetrovateľom pod ČVS: 1120/MVK-LC-2010 ústavný súd zistil, že uznesením z 12. januára 2011 vyšetrovateľ odmietol trestné

oznámenie sťažovateľky podané pre podozrenie zo spáchania prečinu marenia prípravy a priebehu volieb, k spáchaniu ktorého malo podľa sťažovateľky dôjsť tým, že v čase pred konaním komunálnych volieb „... boli snahy o ovplyvňovanie voličov...“, a to tým spôsobom, že im boli poskytované naturálne dary vo forme mäsa, mlieka, alkoholu a dreva za to, aby volili odporcu. Podľa vyšetrovateľa nedošlo k naplneniu všetkých znakov skutkovej podstaty označeného prečinu, pretože neboli zistené žiadne osoby, ktoré by boli akýmkoľvek spôsobom ovplyvňované, a „... osoby, ktoré sa zúčastnili komunálnych volieb dňa 27. 11. 2010, volili samostatne, slobodne, podľa vlastného presvedčenia“. Sťažnosť sťažovateľky proti predmetnému uzneseniu vyšetrovateľa bola ako nedôvodná zamietnutá uznesením okresnej prokuratúry sp. zn. 4 Pn 478/10 z 3. februára 2011.

Ústavný súd vypočul v predmetnej veci 26 svedkov, a to J. K., P. H., A. S., N. K., B. Č., L. A., A. Š., P. O., M. B., R. M., M. M., V. M., Ing. J. C., M. B., M. O., M. K., P. D., M. H., J. I., M. K., J. S., J. K., RSDr. P. I., A. C., P. Š. a M. G.. Výsluch uskutočnil 8. februára 2011 sudca ústavného súdu Juraj Horváth v priestoroch Obecného úradu Á. Prítomná bola aj sťažovateľka, jej právny zástupca advokát Mgr. H. S., ako aj zvolený starosta obce V. K. (odporca) a na základe substitučnej plnej moci jeho právny zástupca JUDr. E. S., PhD.

Dvaja z predvolaných svedkov (Ľ. K. a M. O.) svoju neúčast' na výsluchu ospravedlnili.

Svedkyňa Ľ. K. v čestnom vyhlásení uviedla, že svokor odporcu P. I. jej ponúkal finančnú hotovosť, aby volila odporcu a tiež poslancov, ktorí kandidovali za tú istú politickú stranu ako odporca.

V liste z 1. februára 2011, ktorým svedkyňa Ľ. K. ospravedlnila svoju neúčast' na výsluchu, uviedla: „... ja by som sa najradšej k tejto veci vôbec nechcela vyjadrovať a chcela by som aj v tejto veci dať stanovisko práva sa nevyjadrovať.“

Ústavný súd zistil, že svedok M. O., ktorému bolo predvolanie zaslané na adresu Á., ako aj na adresu Á., je jedna a tá istá osoba (na jednej adrese býva a na druhej má trvalý pobyt). V čestných vyhláseniach uviedol, že jeho a ani iných voličov nikto neovplyvňoval v ich úsudku, koho majú voliť, a že ho spolu s ďalšími zamestnancami aktivačných prác zavolala pred voľbami sťažovateľka s tým, že im povedala, že ak sa zúčastnia na predvolebnom zhromaždení odporcu, tak ich vyčiarkne zo zoznamu zamestnancov vykonávajúcich „aktivačné práce“, takže stratia nárok na príspevok, ktorý z tohto titulu dostávajú.

Svedok J. K. pri výsluchu uviedol, že v napádaných komunálnych voľbách kandidoval ako poslanec na post poslanca obecného zastupiteľstva a z tohto dôvodu spolu s ďalšími dvoma kandidátmi na túto pozíciu (P. H. a A. S.), ktorí boli kandidátmi za tú istú politickú stranu ako svedok (Most-Híd), si svojpomocne vo vlastnej réžii vyhotovili leták, na ktorom boli uvedené mená všetkých troch uvedených zainteresovaných osôb, a to s cieľom oslovenia voličov na podporu ich kandidatúry (ďalej len „leták č. 1“), pričom súčasne v tomto letáku vyjadrili aj svoj postoj k podpore kandidatúry odporcu na post starostu obce, ktorý kandidoval tiež ako nominant politickej strany Most-Híd. Svedok nevedel uviesť, v presne akom počte predmetný leták č. 1 vyhotovili, len uviedol, že sa podieľal iba na vyhotovovaní tohto letáku č. 1 a tento leták roznášali na ňom uvedené osoby svojpomocne do schránok voličov asi týždeň pred voľbami. Čo sa týka druhého letáku, ktorý mal byť podľa sťažovateľky v čase moratória roznášaný do schránok voličov a na ktorom bol uvedený plat starostky obce a tiež informácie namierené proti sťažovateľke (ďalej len „leták č. 2“), svedok nemal vedomosť, kto ho vyhotovil, ani kto a kedy tento leták mohol roznášať do schránok voličov, iba uviedol, že si ho sám našiel v schránke v utorok pred voľbami. Svedok tiež uviedol, že nemá žiadnu vedomosť o kupovaní hlasov voličov.

Svedok P. H. uviedol, že má vedomosť iba o letáku č. 1, na ktorom je uvedené jeho meno spolu s ďalšími dvoma kandidátmi na post poslanca obecného zastupiteľstva, ktorí si tento leták č. 1 sami s pomocou N. K. vyhotovovali v rámci predvolebnej kampane, pričom svedok nevedel uviesť presné množstvo vyhotovených kópií. Svedok tiež uviedol, že leták č. 1 on sám spolu s J. K. roznášal do schránok voličov v utorok pred voľbami. O letáku č. 2

svedok nemal žiadnu vedomosť, kto ani kedy ho vyhotovil, ani to, kto a kedy ho roznášal do schránok voličov, svedok si tento leták č. 2 našiel v schránke asi v utorok alebo v stredu pred voľbami. Svedok tiež uviedol, že nemá žiadnu vedomosť o kupovaní hlasov voličov, ani sám takéto aktivity nevyvíjal, pričom na otázku právneho zástupcu sťažovateľky uviedol, že síce pozná P. Š., avšak sa s ním pred voľbami nestretol a neponúkal mu alkohol.

Svedkyňa A. S. uviedla, že leták č. 1, na ktorom bola uvedená spolu s ďalšími kandidátmi na post poslancov, pravdepodobne vyhotovoval J. K., ktorý ho aj roznášal voličom, a to v sobotu týždeň pred voľbami, pričom svedkyňa nemala vedomosť, v akom počte bol leták č. 1 vyhotovovaný. O letáku č. 2 svedkyňa nemala žiadnu vedomosť, ani kto ho vydal, ani kto ho roznášal, len uviedla, že si ho našla vo svojej schránke asi v pondelok alebo v utorok pred voľbami.

Svedkyňa L. A. na otázku súdu, aby popísala priebeh svojho volebného aktu, uviedla, že po príchode do volebnej miestnosti a zaregistrovaní jej volebná komisia odovzdala hlasovacie lístky, ktoré potom sama za plentou upravila. Ešte predtým sa jej však ponúkol A. G., zrejme z dôvodu, že svedkyňa bola pod vplyvom liekov, či nepotrebuje jeho pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, čo svedkyňa odmietla. Na otázku právneho zástupcu sťažovateľky, či svedkyňa požiadala volebnú komisiu o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, svedkyňa uviedla, že o pomoc nepožiadala a hlasovací lístok upravila sama. Svedkyňa tiež poprela, že by s ňou niekto hovoril pred výsluchom o tom, ako má vypovedať.

V čestnom vyhlásení svedkyňa uviedla, že v deň volieb sa jej sám od seba ponúkol zriadenec obecného úradu A. G. s tým, že jej pomôže s úpravou hlasovacieho lístka, no potom, ako sa jej členka MVK opýtala, či vie svedkyňa písať a čítať, na čo svedkyňa kladne prisvedčila, jej členka MVK oznámila, že nie je dôvod, aby svedkyňa nemohla upraviť hlasovací lístok sama, čo svedkyňa pochopila a sama aj odvolila. Svedkyňa tiež uviedla, že v súvislosti s uvedeným nebola „... nahnevaná ani urazená“.

Svedkyňa N. K. ako členka MVK pri výsluchu uviedla, že v priebehu napádaných volieb sa jej iba jedna volička, a to L. A. (svedkyňa nevedela vysvetliť rozpor s výpoveďou

L. A., ktorá uviedla, že o žiadnu pomoc nežiadala, pozn.) opýtala, či by jej mohla byť poskytnutá pomoc inou osobu pri úprave hlasovacieho lístka, konkrétne táto volička prišla do volebnej miestnosti už v sprievode zriadenca obecného úradu A. G. a žiadala, aby jej on pomohol voliť, následne na to sa jej svedkyňa opýtala, či vie písať a čítať, resp. či má nejaký iný hendikep, kvôli ktorému by hlasovací lístok nemohla upraviť sama. Keďže volička uviedla, že žiadne také ťažkosti nemá a vie písať aj čítať, svedkyňa ako členka MVK bola toho názoru, že pomoc, o ktorú volička požiadala, v skutočnosti nepotrebuje, a následne uvedená volička sama bez pomoci aj odvolila. Svedkyňa poprela, že by pri komunikácii s uvedenou voličkou zvýšila hlas, a tiež uviedla, že okrem uvedenej voličky sa možno vyskytol ešte jeden takýto obdobný prípad, viac si ich nepamätala. Svedkyňa tiež uviedla, že nevie o prípade, že by volič neodvolil z dôvodu, že by mu nebola poskytnutá ním požadovaná pomoc pri úprave hlasovacieho lístka. Svedkyňa tiež uviedla, že svoj postup pri zisťovaní, či uvedená volička skutočne aj spĺňala zákonné požiadavky na to, aby jej bola poskytnutá pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, s nikým nekonzultovala, pretože všetci členovia MVK predmetný rozhovor počuli a nič proti tomu nenamietali a volička napokon išla a odvolila sama. Svedkyňa tiež uviedla, že v súvislosti s týmto jej postupom iba predsedníčka MVK telefonicky kontaktovala člena obvodnej volebnej komisie (ďalej len „OVK“) Mgr. Š. a následne po tomto telefonáte predsedníčka MVK svedkyňi oznámila, že „... som nemala pravdu a že pomoc mala byť poskytnutá a že som nemala právo vypytať sa, či vedia čítať a písať“. Súčasne však svedkyňa uviedla, že Mgr. Š. prišiel večer ešte počas volieb do volebnej miestnosti aj osobne, pričom na jeho dopyt, či voľby prebiehajú bez problémov, mu bolo predsedníčkou MVK oznámené, že sa nevyskytol žiaden incident, pričom svedkyňa si nepamätala, či pri tejto príležitosti pred členmi MVK bola prerokovávaná aj otázka poskytovania pomoci voličom pri úprave hlasovacieho lístka.

Svedkyňa B. Č. ako členka MVK pri výsluchu uviedla, že vo volebnej miestnosti nebola prítomná počas celého volebného procesu, pretože po obci sprevádzala aj prenosnú volebnú urnu, avšak počas jej prítomnosti vo volebnej miestnosti prišla L. A. s A. G. a povedala: „*T. mi bude radiť.*“ N. K. sa jej na to opýtala, či vie písať a čítať, na čo L. A. odpovedala, že áno. V nadväznosti na to jej N. K. povedala, že môže voliť aj sama, čo L. A. bez slova rešpektovala a aj sama odvolila, pričom pri tomto rozhovore N. K. nezvyšovala

hlas. Svedkyňa nemala vedomosť o tom, že by sa počas jej prítomnosti vo volebnej miestnosti vyskytol prípad, že by iný volič požiadal o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, a nemala vedomosť ani o tom, že by niektorí voliči opustili volebnú miestnosť a neodvolili z dôvodu, že by im nebola poskytnutá pomoc.

Svedok M. H. ako člen MVK a manžel sťažovateľky pri výsluchu uviedol, že má vedomosť iba o jednej voličke L. A., ktorá požiadala o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, ktorá konkrétne žiadala, aby jej hlasovací lístok pomohol upraviť A. G., no potom, ako členka MVK N. K. jej to neumožnila s odôvodnením, že hlasovací lístok môže upraviť aj sama, keďže vie čítať i písať, sa L. A. podľa názoru svedka urazila (svedok to usúdil na základe tohto, že menovaná volička zvýšila hlas) a napokon hlasovací lístok upravila sama. Svedok uviedol, že ako člen MVK proti tomuto postupu vyjadril protest, v dôsledku čoho predsedníčka MVK telefonicky kontaktovala člena OVK Mgr. Š., ktorý im oznámil, že na žiadosť voliča o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka mu táto pomoc mala byť poskytnutá, ale keďže daná volička napokon sama odvolila, tak je to v poriadku. Svedok tiež uviedol, že nemá bezprostredný poznatok o tom, že by uvedený postup bol použitý aj pri inom voličovi, keďže vo volebnej miestnosti nebol prítomný celý čas, pretože sprevádzal aj prenosnú volebnú urnu, avšak iba z počutia vie (svedok nevedel uviesť, kto mu to povedal, resp. od koho to počul, pozn.), že aj iní voliči žiadali o pomoc, a tá im bola údajne odopretá, ale aj napriek tomu voliči napokon odvolili sami. Svedok tiež uviedol, že ako člen MVK sa zúčastnil školenia týkajúceho sa volieb, avšak o možnosti, že môže odmietnuť podpísať zápisnicu, poučený nebol. Preto ju aj napriek už uvedenému podpísal. Podľa jeho názoru bol uvedený do omylu.

V súvislosti so spornými letákmi č. 1 a č. 2 svedok uviedol, že ich našiel zastoknuté vo dverách v piatok ráno pred voľbami, pričom podľa jeho názoru museli byť roznášané v období medzi štvrtkom a piatkom pred voľbami, pretože vo štvrtok ich ešte vo dverách nemal, pričom nevidel osoby, ktoré by tieto letáky roznášali.

V súvislosti s kupovaním voličských hlasov svedok uviedol, že v čase do stredy pred moratóriom videl, ako z dvora odporcu odchádzali ľudia s plnými taškami, avšak nevidel, či za to, čo v nich mali, aj zaplatili alebo nezaplatili, pričom svedok videl konkrétne Ing. C., M. O. a ich rodinných príslušníkov. Na otázku, že na základe čoho svedok usúdil, že to, čo

vynášali ľudia z dvora odporcu, je odmenou za to, že budú voliť odporcu, svedok uviedol, že tak usúdil na základe toho, že uvedené sa dialo iba v čase pred voľbami, avšak po voľbách to prestalo. Na otázku, či svedok aj v súčasnej dobe sleduje dianie na dvore odporcu, uvádza, že nie, avšak tak robil do 11. januára 2011, t. j. do doby, keď jeho manželka (sťažovateľka) vykonávala funkciu starostky a z obecného úradu mal výhľad priamo na dom odporcu. Svedok tiež uviedol, že nevedel o tom, že odporca má oprávnenie vykonávať činnosť samostatne hospodáriaceho roľníka a že vykonáva aj predaj z dvora.

Svedok poprel, že by sa pred výsluchom stretol s osobami, ktoré vypovedali pri výsluchu ako svedkovia, a že by s nimi komunikoval na otázku volieb. Svedok tiež uviedol, že síce pozná Ing. C. a jeho svokru a bol u nich doma s prenosnou volebnou urnou, avšak nenavádzal ich, ako majú voliť (reakcia na výpoveď svedka Ing. C., pozri ďalej, pozn.).

Svedok J. I. ako člen MVK pri výsluchu uviedol, že si pamätá 4 alebo 5 prípadov, keď voliči požiadali o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, avšak táto pomoc im bola členkou MVK N. K. odmietnutá. Svedok si však nepamätal, či uvedení voliči, ktorým bola pomoc odmietnutá, v skutočnosti aj odvolili, a tiež uviedol, že napriek jeho nesúhlasu s uvedeným postupom zápisnicu MVK podpísal „... z neznalosti zákona“.

V súvislosti s letákmi č. 1 a č. 2 svedok uviedol, že predmetné letáky našiel v schránke v piatok pred voľbami, avšak nevidel, kto a kedy ich roznášal.

V súvislosti s kupovaním hlasov voličov svedok uviedol, že videl, ako niektorí ľudia stoja pred bránou odporcu, podľa neho s balíčkami mäsa, avšak nevedel uviesť, či si ich kúpili, alebo dostali. Svedok poprel, že by bol pritom prítomný, resp. že by videl alebo počul, ako odporca niekomu niečo dal za to, že ho bude voliť, svedok iba počul, ako pri skladaní dreva vo dvore M. B., Á., vo všeobecnosti voľakto konštatoval, „... aby sme správne volili...“, z čoho svedok usúdil, že mali zrejme na mysli voľbu odporcu, keďže on predával palivové drevo. Svedok však súčasne uviedol, že aj keď toho nebol svedkom, domnieva sa, že za drevo určite zaplatili a podľa neho uvedenú repliku M. B. mienil iba ako vtíp.

Na otázku právneho zástupcu sťažovateľky, či sa svedkovi v súvislosti s voľbami niekto niečím vyhrážal, svedok uviedol, že po voľbách sa u neho zastavil svokor odporcu P. I., ktorý sa mu mal vyhrážať tým, že ak nevezme späť čestné vyhlásenie, ktoré podal v

súvislosti s voľbami, „... môže sa stať, že mi dajú preveriť môj invalidný dôchodok ako jediný zdroj príjmu“. Pokiaľ ide o predmetné konanie, svedok podal trestné oznámenie, ktoré podľa jeho tvrdenia potom stiahol späť.

Svedkyňa M. K. ako predsedníčka MVK pri výsluchu uviedla, že na školení týkajúcom sa volieb ich ako členov MVK nikto nepoučil, že ak nebudú súhlasiť s priebehom volieb, majú právo nepodpísať zápisnicu, a svedkyňa ani nenapadlo, aby sa v súvislosti s tým poradila s členmi volebnej komisie. Svedkyňa uviedla, že podľa jej vedomosti počas volieb 5 voličov, konkrétne L. A., M. O. s manželom a B. s manželkou žiadali o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, ktorá im bola odmietnutá členkou MVK N. K. potom, ako konštatovala, že tieto osoby vedia čítať i písať, a tak majú voliť sami. Uvedení voliči prišli v doprovode iných osôb, ktorých mená si svedkyňa nepamätala, len uviedla, že asi s dvoma prišiel zriadenec obecného úradu A. G., a práve tieto doprevádzajúce osoby mali voličom poskytnúť pomoc. Stanovisko, resp. postup N. K. ostatní členovia MVK rešpektovali, pričom podľa svedkyne v dôsledku uvedeného L. A. napokon ani nevolila. Svedkyňa tiež uviedla, že z dôvodu, že N. K. nechcela dovoliť, aby bola poskytnutá pomoc voličom pri úprave hlasovacieho lístka, ktorí o ňu požiadali, telefonicky kontaktovala člena OVK Mgr. Š., ktorý jej oznámil, že týmto voličom mala byť pomoc poskytnutá, avšak svedkyňa uviedla, že niektorí títo voliči počas jej telefonického hovoru odišli.

Svedkyňa M. G. ako zapisovateľka MVK pri výsluchu uviedla, že zapisovateľku MVK robila prvýkrát, avšak v minulosti už bola členkou MVK, pričom sa tiež zúčastnila na školení členov MVK týkajúcom sa volieb, ktoré sa konalo v L., avšak ani na tomto školení neboli členovia MVK poučení, že môžu odmietnuť podpísať zápisnicu v prípade ich výhrad k priebehu volieb. K priebehu volieb svedkyňa uviedla, že piatim ľuďom nebola povolená pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, pričom prvá bola L. A., ktorá si zavolať na pomoc A. G., avšak N. K. nedovolila, aby s ňou A. G. išiel za plentu, a potom sa L. A. rozhodla, že bude voliť sama. Podľa svedkyne nebol nikto taký, kto by nebol išiel voliť, a aj tí voliči, ktorým nebola poskytnutá pomoc, išli napokon voliť sami. Svedkyňa tiež uviedla, že N. K. bola dosť ostrá na voličov, ktorí žiadali o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka.

V súvislosti s kupovaním hlasov voličov svedkyňa uviedla, že o kupovaní hlasov počula, a keďže pre voľbami pracovala na obecnom úrade, videla pred domom odporcu ľudí, ktorí k nemu vchádzali s prázdnyimi fľašami a odchádzali s plnými, avšak nevie, či za tovar zaplatili.

Svedkyňa A. Š., ktorej čestné vyhlásenie predložil odporca ako dôkaz a v ktorom svedkyňa uviedla, že po voľbách bol na ňu vyvíjaný sťažovateľkou a jej prívržencami nátlak s tým, aby sťažovateľke dosvedčila, že ju odporca podplatil, aby ho volila, pri výsluchu uviedla, že nie je pravdou, že by za ňou po voľbách niekto bol. Na otázku súdu, či je svedkyňi známe čestné vyhlásenie, ktoré jej bolo vizuálne sprístupnené a ktoré podpísala, svedkyňa uviedla, že čestné vyhlásenie jej nie je známe, avšak svoj podpis na tomto vyhlásení poznala, pričom po prečítaní čestného vyhlásenia uviedla, že pravdou nie je to, čo podpísala v čestnom vyhlásení, ale to, čo teraz pri výsluchu vypovedala. Na otázku, či svedkyňa porozumela obsahu čestného vyhlásenia, ktoré podpísala, svedkyňa uviedla, že áno, a na otázku, prečo ho teda podpísala, keď tvrdí, že jeho obsah sa nezakladá na pravde, uviedla, že jej ho kázal podpísať jej 27-ročný syn, ktorý jej ho priniesol na podpis. Svedkyňa tiež uviedla, že pred voľbami od nikoho nič nedostala, aby volila konkrétneho kandidáta, a ani po voľbách za ňou nikto nebol a nepýtal sa jej, ako volila.

Podobne vypovedali aj svedkovia P. O., M. B., R. M., V. M., Ing. J. C. a svedok M. B. ml.

Svedok M. M., ktorého čestné vyhlásenie predložil odporca ako dôkaz a v ktorom svedok uviedol, že on nikoho nenavádzal na to, koho má voliť, a ani jeho nikto nepodplácal, aby volil konkrétneho kandidáta, pri výsluchu uviedol, že nemá vedomosť o tom, že by niekto ovplyvňoval voličov, aby volil toho-ktorého kandidáta, ani o tom, že by niekoho iného takýmto smerom ovplyvňovali. Svedok tiež konštatoval, že ani jeho nikto neovplyvňoval ani ho nepodplácal. Na otázku právneho zástupcu sťažovateľky svedok uviedol, že odporca je jeho kamarát, a preto mu občas vypomáhal, aj v mesiaci november 2010 mu pomáhal na požiadanie s rozvozom palivového dreva osobám, ktoré prejavili záujem kúpiť ho, pričom konkrétne išlo o 4 až 5 osôb. Uvedenú výpomoc svedok

v prospech odporcu vykonával v roku 2010 viackrát, no presne si nespomínal, koľkokrát to mohlo byť. Podľa svedka sa predaj tohto palivového dreva organizoval tak, že záujemcovia o jeho kúpu to oznámili odporcovi, ktorý potom dal svedkovi pokyn, kam treba drevo zaviezť.

Svedok P. D. uviedol, že jeho, ako aj iných zamestnancov „aktivačných prác“ zvolala v čase pred voľbami sťažovateľka ako vtedajšia starostka a povedala im, že ak sa zúčastnia na predvolebnom zhromaždení odporcu, tak ich vyčiarkne zo zoznamu „aktivačných pracovníkov“ a oni prídu o príplatok, ktorý za to dostávali. Potom, ako bolo svedkovi na nahliadnutie sprístupnené predmetné čestné vyhlásenie, svedok spoznal svoj podpis na ňom a stotožnil sa s jeho obsahom, pričom uviedol, že sťažovateľka konkrétne povedala: „... že nás vyškrtnie z verejnoprospešných prác, ak ju nebudeme voliť.“ Svedok sa nepamätal, kedy sa predmetné stretnutie zvolané sťažovateľkou malo uskutočniť, a tiež uviedol, že predmetné čestné vyhlásenie podpísal na obecnom úrade v čase po voľbách na podnet odporcu. Súčasne svedok uviedol, že od odporcu nedostal nič ani pred a ani po voľbách za to, aby ho volil.

V súvislosti s výpoveďou svedka sťažovateľka spresnila, že stretnutie zamestnancov vykonávajúcich menšie obecné služby zvolala niekedy v októbri 2010, pričom prítomných oboznámila s dobou, na ktorú sa im opätovne uzatvára dohoda na vykonávanie menších obecných služieb, pričom v tejto súvislosti na otázku prítomných, čo bude s platnosťou týchto dohôd po voľbách, keby sťažovateľka voľby nevyhrala, im sťažovateľka odpovedala, že to bude záležať od novozvoleného starostu.

Podobne vypovedala svedkyňa M. O., P. Š. a svedkyňa M. K.

Svedok J. S. , ďalší (tretí) kandidát na starostu obce, pri výsluchu uviedol, že odporca mu nič neponúkal ani mu nič nedal za to, aby sa údajne, tak ako to uviedol v čestnom vyhlásení, vzdal svojej kandidatúry, a tiež uviedol, že nemôže dokázať a je to iba jeho domnienka, že kolesá na jeho osobnom aute mu boli uvoľnené v súvislosti s jeho kandidatúrou na starostu, čo považuje za zastrašovanie jeho osoby.

Na otázku právneho zástupcu sťažovateľky, či má svedok vedomosť o tom, že niektoré osoby boli zastrašované v súvislosti s výpoveďou na dnešnom výsluchu, svedok uviedol, že o tom má vedomosť, ale nechcel uviesť konkrétne mená. Svedok uviedol, že v deň volieb sa stretol s J. O. a odporcom a počul, ako odporca povedal J. O., že dostane, čo potrebuje, ak ho bude dnes voliť. Na otázku, či má svedok vedomosť o kupovaní hlasov, svedok uviedol, že určite má, pretože asi mesiac pred voľbami sa rozvážalo drevo do sociálne slabších rodín (asi 4–5 rodín), čo sa predtým nerobilo, avšak nevie povedať, či tieto osoby za to drevo zaplatili, alebo ho dostali do daru.

V súvislosti s letákmi č. 1 a č. 2 svedok uviedol, že o nich nemá žiadnu vedomosť a ani mu neboli doručené do schránky, pretože nemá schránku.

Svedok J. K. uviedol, že ako bezprostredný sused odporcu videl, ako z jeho dvora ľudia odnášali rôzne potraviny, svedok však nevedel uviesť, či za nich títo ľudia aj zaplatili. Svedok tiež nevedel uviesť, v akom čase k predmetným „nákupom“ malo dochádzať, konštatoval však, že intenzita predmetných „*nákupov*“ bola oveľa vyššia v čase pred voľbami, ako po nich. Svedok tiež uviedol, že aj on sám občas nakupoval u odporcu, ktorý prevádzkuje predaj z dvora, pričom pri jednom takom nákupe svedka predavač konštatoval: „*Aspoň niekto platí!*“, avšak svedok nevedel uviesť, či sa za tovar platilo iba uvedenému predavačovi. Na otázku, či svedok vie uviesť mená osôb, ktoré sa v čase pred voľbami vyskytovali na dvore u odporcu, svedok uviedol, že to boli ľudia, ktorí boli na dnešnom výsluchu, napr. O., Ing. C., avšak svedok uviedol, že tieto osoby nakupujú u odporcu aj teraz. Svedok tiež uviedol, že keďže jeho dom je oproti obecnému úradu, mal možnosť vidieť, že osoby, ktoré boli vypočuté na výsluchu, sa deň pred výsluchom zdržiavali na obecnom úrade. „*Prišli na obecný úrad, boli tu pomerne krátku dobu a odišli.*“

Na otázku právneho zástupcu sťažovateľky, ako to bolo s kachľami, ktoré svedok spomenul vo svojom čestnom vyhlásení, svedok uviedol, že videl, ako deň po voľbách prišla O. aj so synom pre kachle k odporcovi a povedala: „*Však ste mi ich sľúbili!*“

Na otázku právneho zástupcu odporcu svedok uviedol, že k sťažovateľke nemá žiadny príbuzenský vzťah a v čase, keď sťažovateľka začínala ako starostka, svedok pracoval na obecnom úrade asi 5 týždňov. Svedok poprel, že by mu odporca niečo dal alebo

sľúbil za to, aby ho volil, a tiež uviedol, že nevidel odporcu alebo niekoho z jeho blízkeho okolia, že by niečo niekomu sľúbil alebo dal za to, že ho budú voliť.

Svedok RSDr. P. I. uviedol, že v súvislosti s voľbami on ani odporca neponúkal nikomu odmenu za to, že budú voliť odporcu, a tiež poprel, že by sa vyhráždal J. I. (ktorý to uviedol vo svojej výpovedi, pozn.), ani nikomu inému, v obci sa nezdržiava a nekontaktuje sa s jej občanmi, takže sa ani nemal komu vyhrážať. Na otázku, či svedok registroval v čase volieb zvýšený výskyt osôb zo sociálne slabších rodín vo dvore odporcu, svedok uviedol, že on sa v obci zdržiava iba v nedeľu, nevidel nič iné ako v bežné dni. Svedok nevedel uviesť, akým spôsobom sa platí za tovar kupovaný u odporcu. V súvislosti s údajnými vyhrážkami, o ktorých vo svojej výpovedi hovoril svedok J. I., svedok uviedol, že v deň volieb nebol v obci, pred voľbami s nikým nekomunikoval ani nikoho nenahováral, s J. I. sa stretol náhodne na ceste, spýtal sa ho, čo mu jeho zať (odporca, pozn.) urobil, že napísal na neho čestné vyhlásenie, o ktorom mal svedok vedomosť zo sťažnosti sťažovateľky a jej príloh zverejnených na internete, avšak nevedel o jeho obsahu.

Svedkyňa A. C. uviedla, že konkrétne Ing. C. sa jej chválil, že má veľa mäsa, pretože mu ho dal odporca, avšak svedkyňa nevedela uviesť, kedy mal odporca uvedené odovzdať Ing. C., a tiež nevedela, či Ing. C. mäso dostal alebo zaň zaplatil.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v ods. 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Na základe vykonaného dokazovania ústavný súd zistil v súvislosti s jednotlivými námietkami sťažovateľky tieto skutočnosti:

A. Sťažovateľka v sťažnosti podanej ústavnému súdu v prvom rade namietala, že v čase volebného moratória boli do schránok voličov vhadzované letáky obsahujúce nepravdivé a osočujúce informácie o sťažovateľke, ktorých cieľom bolo podľa sťažovateľky v krátkom čase pred voľbami znížiť jej vážnosť v očiach voličov, a tak ovplyvniť ich úsudok pri voľbe vhodného kandidáta na post starostu obce.

Podľa § 30 ods. 2 volebného zákona kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Podľa § 30 ods. 11 volebného zákona v čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat' alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Sťažovateľkou napádané komunálne voľby sa konali 27. novembra 2010 (sobota) so začiatkom o 7.00 h (podľa § 26 ods. 1 volebného zákona), takže predvolebné moratórium v zmysle citovaných ustanovení volebného zákona v tomto prípade začalo o 7.00 h 25. novembra 2010 (štvrtok).

Ústavným súdom vykonaným dokazovaním nebolo preukázané tvrdenie sťažovateľky o porušení volebného moratória vhadzovaním letákov č. 1 a č. 2 do schránok voličov. Sťažovateľkou navrhovaní svedkovia (J. K., P. H. a A. S.) zhodne potvrdili, že ako

kandidáti na post poslancov obecného zastupiteľstva sa podieľali iba na výrobe letáku č. 1, na ktorom boli uvedené ich mená a ktorý vyhotovili pre účely oslovenia voličov na podporu ich kandidatúry, ako aj na podporu kandidatúry odporcu, ktorý kandidoval za tú istú politickú stranu ako označení svedkovia, ktorí tiež uviedli, že uvedený leták č. 1 vhadzovali do schránok voličov zhruba týždeň pred voľbami (J. K., A. S.), resp. v utorok pred voľbami (P. H.), čo je obdobie, ktoré nespadá do obdobia, keď bolo zakázané viesť predvolebnú kampaň. Označení svedkovia tiež zhodne uviedli, že nemajú žiadnu vedomosť o tom, kto a kedy zhotovil a roznášal do schránok voličov leták č. 2, na ktorom bol uvedený plat sťažovateľky z obdobia, keď vykonávala funkciu starostky, a v ktorom bola tiež hodnotená jej činnosť ako starostky, pričom svedkovia súčasne uviedli, že si predmetný leták síce našli v schránke, ale opäť v čase mimo predvolebného moratória, a to konkrétne v pondelok až stredu pred voľbami.

Vzhľadom na uvedené v prospech, resp. na potvrdenie tvrdenia sťažovateľky o porušení predvolebného moratória vyznelo iba svedectvo jej manžela (M. H.), ktorý uviedol, že si obidva letáky, teda leták č. 1, ako aj leták č. 2 našiel v schránke vo štvrtok alebo v piatok pred voľbami, čo už síce je obdobie moratória, avšak vzhľadom na to, že svedok nevedel uviesť, resp. nevidel, kedy boli predmetné letáky roznášané do schránok voličov, možno aj v tomto prípade dospieť iba k záveru, že svedok si síce uvedené letáky našiel v schránke v čase moratória, t. j. v tom čase skontroloval svoju poštovú schránku, čo však neznamená, že v čase moratória mu boli do schránky tieto letáky aj vhadené. V tomto smere je neúplná a v určitom smere aj rozporuplná výpoveď svedka J. I., ktorý pri výsluchu uviedol, že predmetné letáky si našiel vo svojej poštovej schránke v piatok pred voľbami, pričom ale nevidel, kto a kedy ich roznášal, avšak v čestnom vyhlásení, ktoré ako dôkaz predložila sťažovateľka, svedok už uviedol, že predmetné letáky boli do schránok voličov roznášané dva dni pred voľbami v nočných hodinách. Z uvedeného teda na jednej strane nie je zrejmé, či svedok v skutočnosti vie alebo nevie, kedy boli predmetné letáky roznášané do schránok voličov, a na strane druhej zo svedkom ohraničeného času „... dva dni pred voľbami v nočných hodinách...“ nie je možné ustáliť, či išlo už o obdobie moratória, alebo nie, keďže to začalo síce dva dni pred voľbami (vo štvrtok), avšak až od 7.00 h.

Na základe uvedených záverov možno konštatovať, že námietka sťažovateľky o neústavnosti volieb z dôvodu údajného porušenia predvolebného moratória nebola preukázaná navrhnutými a vykonanými dôkazmi, a preto ju ani nemožno s náležitou vážnosťou zohľadniť ako podklad pre rozhodnutie o prípadnej neústavnosti napádaných volieb.

B. Sťažovateľka považuje napádané voľby starostu obce za neústavné aj z dôvodu, že členmi MVK malo byť znemožnené realizovať aktívne volebné právo tým voličom, ktorí neboli spôsobilí sami upraviť hlasovací lístok, a to aj napriek ich žiadosti o poskytnutie pomoci pri jeho úprave.

Podľa § 32 volebného zákona volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre telesnú vadu alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, má právo vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča, aby za neho hlasovací lístok podľa jeho pokynov upravil a vložil do obálky.

Vykonaným dokazovaním bolo nepochybne preukázané, že v prípade jednej voličky (L. A.) nastala situácia, keď táto volička prišla do volebnej miestnosti v sprievode inej osoby, a to v sprievode zriadenca obecného úradu A. G., ktorý sa jej podľa jej tvrdenia sám iniciatívne ponúkol (svedkyňa pri výsluchu uviedla, že ona sama o pomoc nežiadala, pozn.), a členov MVK poprosila, aby jej tento pomohol s úpravou hlasovacieho lístka, na čo členka MVK N. K. začala zisťovať, či u danej voličky sú splnené zákonné predpoklady na to, aby takúto pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka mohla využiť. Po zistení, že volička L. A. vie písať aj čítať a ani iná telesná vada jej nebráni, aby sama upravila hlasovací lístok, jej bolo členkou MVK N. K. za tichého súhlasu ostatných členov MVK oznámené, že pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka využiť nemôže, pretože jej nič nebráni, aby hlasovací lístok upravila aj sama, čo napokon volička bez námietok aj rešpektovala a napokon aj sama odvolila. Uvedené bolo potvrdené výpoveďou samotnej L. A., ako aj výpoveďami všetkých členov MVK, okrem výpovede predsedníčky MVK (M. K.), ktorá uviedla, že volička L. A. potom, ako jej bolo znemožnené využiť pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka, napokon odišla a nevolila.

V uvedenej súvislosti dvaja členovia MVK (M. K. a J. I.) a zapisovateľka MVK (M. G.) vypovedali, že obdobná situácia ako u voličky L. A. nastala dokopy u piatich voličov, pričom dvaja členovia MVK, ktorí doprevádzali po obci aj prenosnú volebnú urnu (B. Č. a M. H.), mali bezprostrednú vedomosť iba o voličke L. A. a o ostatných prípadoch vedeli iba z počutia, a členka MVK N. K. vypovedala iba o jednom prípade, a to práve o zmienenej voličke L. A. Na druhej strane sa takmer všetci členovia MVK s výnimkou jej predsedníčky (M. K.) zhodli na tom, že nemajú vedomosť, resp. že nevedia o prípade, že by voľateľ volič, ktorý žiadal o možnosť využiť pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka, potom, ako mu nebolo využitie tejto pomoci umožnené, odišiel z volebnej miestnosti bez tohto, aby napokon aj odvolil. V tomto smere odlišnú výpoveď predsedníčky MVK M. K. však možno považovať za kontroverznú, pretože na jednej strane vypovedala, že niektorí voliči potom, ako im bolo znemožnené využiť pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka z volebnej miestnosti odišli bez toho, aby volili, čo ale svedkyňa tiež nevedela s určitosťou potvrdiť, pretože títo voliči mali opustiť volebnú miestnosť v čase, keď svedkyňa telefonovala s členom OVK Mgr. Š., takže v tom čase zrejme sústredila svoju pozornosť na telefonát, a nie na dianie vo volebnej miestnosti, a na strane druhej v čestnom vyhlásení, ktoré ako dôkaz predložila sťažovateľka, svedkyňa uviedla, že keďže si uvedení voliči sami nevedeli upraviť hlasovací lístok, z toho dôvodu bolo zistených 5 neplatných hlasovacích lístkov na voľbu starostu obce a 5 neplatných hlasovacích lístkov na voľbu poslancov. Z uvedeného teda možno vyvodiť, že uvedení voliči, ktorí sami nevedeli upraviť hlasovací lístok, síce podľa svedkyne volili, avšak podľa jej názoru práve oni „*spôsobili*“, že sa pri sčítaní hlasov vyskytli aj neplatné hlasovacie lístky. Okrem toho členovia MVK tiež vypovedali, že potom, ako volebnú miestnosť osobne navštívil člen OVK Mgr. Š., mu bolo oznámené, že počas volieb sa nevyskytli žiadne komplikácie a že odvolili aj tí voliči, ktorým nebolo umožnené využiť pri úprave hlasovacieho lístka pomoc iného voliča, na čo mal Mgr. Š. konštatovať, že keďže všetci napokon odvolili, tak je všetko v poriadku.

Z uvedených zistení teda vyplýva, že aj keď sa počas napádaných volieb vyskytli prípady, keď nebolo umožnené voličovi využiť pomoc iného voliča pri úprave hlasovacieho lístka, napokon aj títo voliči využili svoje aktívne volebné právo a volili sami, pričom

akékoľvek dohady o tom, že práve títo voliči spôsobili, resp. zapríčinili aj výskyt neplatne upravených hlasovacích lístkov, možno vzhľadom na tajnosť volieb považovať iba za nepodložené špekulácie a vykonštruované závery bez ich reálneho možného vplyvu na výsledok volieb.

V súvislosti s uvedenou námietkou sťažovateľky napokon ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani jeden člen MVK neodmietol podpísať zápisnicu o výsledku volieb. Podpisy členov MVK verifikujú správnosť výsledkov volieb v obci. Ak by dochádzalo k porušovaniu ustanovení volebného zákona spôsobom, ktorý by mohol ovplyvniť samotný výsledok volieb, bolo povinnosťou MVK takémuto správaniu porušovateľov zákona zamedziť, a pre prípad, že by k tomu nedošlo, mali jednotliví členovia MVK právo odmietnuť podpísať zápisnicu, ktorou sa potvrdzujú výsledky volieb. Keďže v tomto prípade nedošlo zo strany ktoréhokoľvek člena MVK k odmietnutiu podpísania zápisnice, a teda potvrdenia správnosti výsledku volieb, nie je dôvod k pochybnostiam o správnosti vyhláseného výsledku volieb.

C. Sťažovateľka považuje napádané voľby starostu obce za neústavné aj z dôvodu ňou tvrdeného nezákonného kupovania hlasov voličov odporcom v čase predvolebného moratória.

Vykonaným dokazovaním ústavného súdu nebolo jednoznačne preukázané ani toto tvrdenie sťažovateľky. Z celkového počtu 29 predvolaných svedkov iba dvaja svedkovia (Ľ. K. a P. Š.) mali bezprostrednú skúsenosť s kupovaním hlasov voličov. Svedkyňa Ľ. K. vo svojom čestnom vyhlásení uviedla, že svokor odporcu jej ponúkal finančnú hotovosť za to, aby volila odporcu, uvedené vyhlásenie však nebolo svedkyňou potvrdené pri výsluchu, pretože sa naň nedostavila, pričom vo svojom písomnom ospravedlnení sa z účasti na výsluchu svedkyňa uviedla, že sa k veci nechce vyjadrovať. Svedok P. Š. vo svojom čestnom vyhlásení, ako aj pri výsluchu uviedol, že P. H. mu ponúkal alkohol, aby volil kandidátov za politickú stranu Most-Híd, teda aj odporcu, čo však svedok P. H. pri výsluchu poprel. Dvaja svedkovia (J. S. a A. C.) počuli o kupovaní hlasov priamo od v kupovaní hlasov údajne zainteresovaných osôb, pričom J. S. to mal povedať sám odporca, ktorý

vyzval svedka, aby stiahol svoju kandidatúru na post starostu obce, pretože odporca má už skúpenú väčšinu hlasov, čo odporca poprel, a svedkyni C. sa mal pochváliť Ing. C., že mu odporca dal mäso za to, aby ho volil. Svedok Ing. C. však túto skutočnosť pri výsluchu poprel. Traja svedkovia (M. H., J. K. a J. I.) uviedli, že v čase pred voľbami videli v dvore odporcu pohyb osôb, ktoré si odtiaľ odnášali rôzne potraviny, avšak vzhľadom na to, že odporca ako samostatne hospodáriaci roľník, ktorý prevádzkoval a stále prevádzkuje aj predaj potravín priamo z dvora (tak pred voľbami, ako aj v súčasnosti, pozn.), títo svedkovia nevedeli uviesť, či nimi videné osoby za tento tovar odporcovi aj zaplatili, resp. či si ho riadne kúpili, alebo či ho dostali darom ako protihodnotu za hlas pre odporcu. Napokon jedna svedkyňa (M. G.) vypovedala, že o kupovaní hlasov vie iba z počutia, pričom osobne nič nevidela ani nepočula.

Na základe uvedených zistení možno konštatovať, že v prípade akýchkoľvek pochybností o prípadnom kupovaní voličských hlasov sa túto skutočnosť nepodarilo hodnoverne preukázať v takom rozsahu, ktorý by bol spôsobilý reálne ovplyvniť vyhlásený výsledok volieb. Inými slovami, sťažovateľka nepredložila natoľko hodnoverné dôkazy (napr. že odporca aj napriek jeho miestne všeobecne známej podnikateľskej činnosti, spočívajúcej v predaji potravín a dreva, túto práve v čase volieb neprevádzkoval, ale potraviny a drevo „rozdával“ voličom ako odmenu za jemu prejavenu priazeň vo voľbách), ktorými by bolo možné verifikovať jej podozrenie o kupovaní voličských hlasov, pričom sťažovateľka mala dostatočný priestor na predloženie všetkých argumentov, ktoré považovala za dôležité a ktorými sa mal ústavný súd v rámci rozhodovania o jej sťažnosti zaoberať.

Podľa judikatúry ústavného súdu len hrubé, závažné alebo opätovné porušenie zákona upravujúceho prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou na uplatnenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pričom zistené nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok napádaných volieb. Túto skutočnosť však musí sťažovateľ nielen tvrdiť, ale aj doložiť dôkazmi. Dôkazné bremeno znáša sťažovateľ (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010). Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho

vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne aspoň pravdepodobné a súčasne že sú spôsobilé preukázať také porušenie volebného zákona, ktoré by v konečnom dôsledku odôvodňovalo záver o inom výsledku volieb, než aký bol vyhlásený. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne doplňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (PL. ÚS 3/2010).

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľky zamietol, pretože nepredložila relevantné dôkazy, a tým ani nepoukázala na také porušenia ústavy alebo volebného zákona, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom napadnutých volieb.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2011